

Арсен ХРОМУЛЯК

здобувач освітньо-професійної
програми «Менеджмент закладів охорони здоров'я», ЗУНУ
(науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ
Олена ДУДКІНА)

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ В ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Система контролю в медичних закладах є невід'ємною складовою ефективного управління в галузі охорони здоров'я. За результатами реформування галузі, запровадження автономізації медичних закладів та формування госпітальних округів, система контролю суттєво змінюється та ускладнюється. У сучасних умовах, особливо в контексті війни в Україні, постпандемічної нестабільності, система контролю в закладах охорони здоров'я стикається з низкою серйозних проблем, що характеризуються:

- недостатньою адаптивністю до кризових умов. В умовах війни чи надзвичайних ситуацій система контролю часто виявляється негнучкою, не готовою до швидкого реагування. Це супроводжується не розробленістю оперативних алгоритмів контролю у надзвичайних ситуаціях (евакуація, зміна логістики, нестача кадрів);

- дефіцитом кваліфікованого персоналу, так як воєнна агресія росії спричинила міграцію медичного персоналу та менеджерів ЗОЗ за кордон або до безпечніших регіонів. Це, в свою чергу, послаблює як внутрішній контроль, так і аудит медичних послуг;

- певною недосконалістю електронних систем обліку. Наявні ІТ-рішення (eHealth, медичні інформаційні системи) часто мають проблеми із захистом даних, недоступністю через кібератаки або нестабільний зв'язок; відсутність уніфікації інформаційних систем на всіх рівнях медичної допомоги;

- корупційними ризиками, які викликані тим, що в складних умовах (особливо в т.з. «тилових» регіонах) загострюється ризик нецільового використання коштів, закупівель за завищеними цінами або фіктивної звітності. Це проявляється через відсутність належного зовнішнього контролю з боку органів місцевого самоврядування або громади;

- невизначеністю фінансування, адже зміна структури бюджетного забезпечення, залежність від фінансування НСЗУ та донорських програм, відсутність резервів або фінансових інструментів для реагування на непередбачувані обставини унеможливають довгострокове планування та контроль.

- недостатнім контролем якості послуг у первинній ланці. Практика свідчить, що контроль якості медичного обслуговування та надання медичних послуг на рівні сімейних лікарів та амбулаторій є слабким, зокрема через надмірне навантаження, відсутність мотивації або браку інструментів оцінювання та контролювання;

- проблемами етичного та соціального характеру. В даному випадку об'єктами контролю мають ставати випадки порушення прав пацієнтів, нерівність доступу до медичних послуг, обмежений доступ до механізмів подання скарг, оцінки обслуговування, контролю етики поведінки персоналу

Важливу роль в інституційному та нормативному забезпеченні контрольної діяльності відіграють спеціальні закони та підзаконні акти. Так Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» встановлює вимоги до ліцензування медичної практики, контроль за дотриманням умов ліцензії. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» регламентує відносини між ЗОЗ і Національною службою здоров'я України, що здійснює фінансовий і результативний контроль. Інструктивно-методичні засади проведення контролю прописані наказом МОЗ №752 від 28.09.2012 р. «Про затвердження

Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики»; а також наказом МОЗ №1422 від 29.12.2020 р. «Про затвердження Порядку внутрішнього контролю якості медичної допомоги».

Процедури контролю в ЗОЗ також регламентуються спеціальними стандартами та протоколами. Так, клінічні настанови та протоколи лікування є частиною нормативної бази, що формує основу для клінічного контролю, управління якістю медичних послуг. ISO-стандарти, системи управління якістю (наприклад, ISO 9001) впроваджуються в окремих ЗОЗ для підвищення управлінської ефективності та дієвості різних видів контролю.

На рівні конкретного медичного закладу при організації системи контролю опираються на спеціальні нормативні джерела та організаційно-розпорядчі документи: колективні договори, внутрішні положення ЗОЗ, посадові інструкції, локальні протоколи. Ці документи регулюють процедури та інструменти внутрішнього організаційного контролю, стан трудової та виконавської дисципліни, розподіл повноважень та відповідальності між структурними підрозділами медичного закладу.

Таким чином, нормативно-правова база контролю в системі охорони здоров'я в Україні охоплює широкий спектр актів, що забезпечують регулювання якості, фінансів, кадрового потенціалу, клінічної практики, ліцензування та дотримання прав пацієнтів. В умовах реформування та викликів, пов'язаних із війною та економічною нестабільністю, важливим є подальше вдосконалення законодавства для забезпечення гнучкості, прозорості, дієвості контрольної діяльності, що сприятиме запобіганню зловживань та підвищенню довіри до системи охорони здоров'я.